

К.е.н. Хромушина Л.А.

Сумський національний аграрний університет, Україна

**РОЛЬ ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ У ФОРМУВАННІ ЇХ
РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ**

Формування ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств – складний та динамічний процес, який визначається впливом багатьох факторів. Серед них чільне місце посідає економічний розвиток на основі дотримання вимог екологічної безпеки. Саме екологічно безпечний економічний розвиток сільськогосподарських підприємств сприятиме не тільки досягненню їх підприємницької мети, а й позитивно впливатиме на кількісні та якісні критерії ресурсного потенціалу. Крім того, визначальною функцією і, водночас, завданням діяльності сільськогосподарських підприємств є продовольче забезпечення країни. Виконання ж такого завдання напряму залежить від того ресурсного потенціалу, який використовується або може бути мобілізований у процесі господарської діяльності.

Термін “потенціал” широко застосовується в економічній літературі як кількісна оцінка різних явищ й умов: природний, інвестиційний, інтелектуальний, економічний потенціал і т. д. Ресурсний потенціал найчастіше представляється всіма ресурсами, що використовуються у суспільному відтворенні на тому чи іншому етапі розвитку продуктивних сил. Проте зауважимо, що ресурсний потенціал – це системне, комплексне поняття, це не просто сума або сукупність ресурсів. Ці ресурси взаємодоповнюють і взаємообумовлюють один одного.

Н.О. Піняга визначає ресурсний потенціал підприємств сільськогосподарського виробництва як сукупність взаємопов’язаних ресурсів (матеріальних, технічних, земельних), що можуть використовуватись як у виробничому процесі, так і у соціальній, фінансовій та інших сферах діяльності підприємства [1].

Розроблена відомим дослідником О.В. Ульяновим стратегія розвитку аграрного сектора економіки на основі підвищення ефективності управління ресурсним потенціалом передбачає, що таке управління має відбуватися у двох напрямках: соціальному та економічному. Зокрема, економічний напрям управління ресурсним потенціалом передбачає структурну перебудову, конкурентоспроможність продукції, інвестиції та інновації, технологічне оновлення, екологізацію господарської діяльності. І що важливо, метою даної стратегії визначено продовольчу безпеку та високоефективне аграрне виробництво [2].

Метою діяльності сільськогосподарських підприємств з державницького погляду є становлення продовольчої безпеки, яка, у свою чергу, визначається рівнем еколого-економічної безпеки розвитку сільськогосподарських підприємств. За визначенням Л.Г. Мельника та Л. Хенса, «еколого-економічна безпека – це такий стан економіки та її базового природно-ресурсного потенціалу, при якому є сумісними характеристики економічної та екологічної безпеки» [3, с. 505].

У Методиці розрахунку рівня економічної безпеки України термін «економічна безпека» має таке значення: «Економічна безпека – це такий стан національної економіки, який дає змогу зберігати стійкість до внутрішніх та зовнішніх загроз і здатний задовольняти потреби особи, сім'ї, суспільства та держави» [4].

Екологічна безпека передбачає утримання природно-ресурсного потенціалу країни у такому стані, який забезпечував би виконання природним середовищем трьох груп функцій: соціальних (забезпечення фізичного та морального здоров'я людини і її соціального розвитку); екологічних (підтримка стійкого стану екосистем); економічних (темпи використання відновлюваних природних ресурсів не повинні перевищувати темпи їх самовідтворення, а темпи використання невідновлюваних ресурсів повинні бути на рівні швидкості їх заміщення відновлюваними).

Складовими елементами екологічної безпеки у сільському господарстві є:

1. Екологічно чиста продукція – матеріали або продукти, що не містять у собі шкідливих домішок у концентраціях, небезпечних для природного середовища, тварин і рослин, здоров'я людей. Надходження шкідливих речовин у навколишнє середовище теж цілком виключається.

2. Екологічно чисті ґрунти – такі, які не містять шкідливих елементів та їх сполук у кількостях, що загрожують стану ґрунтової біоти і здоров'ю людини.

3. Екологічно чисте виробництво – рівень організації виробництва, при якому встановлюється відповідність екологічним вимогам (враховуються всі стадії життєвого циклу продукції: транспортування, обмін, споживання і утилізація відходів) [5, с. 126].

Вважаємо доцільним під еколого-економічною безпекою розвитку сільськогосподарських підприємств (як складової частини та передумови досягнення продовольчої безпеки) розуміти підтримку їх економічного розвитку з урахуванням вимог екологічної безпеки (екологічно чиста продукція, екологічно чисте виробництво, екологічно чисті агросистеми) з метою забезпечення населення якісним продовольством. Становлення екологічно безпечного економічного розвитку сільськогосподарських підприємств сприятиме забезпеченню розширеного відтворення, а відтак – і формуванню ресурсного потенціалу.

Список літератури

1. Н.О. Піняга. Вивчення потреби ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств системним підходом / Піняга Н.О.// Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства: Економічні науки. Вип. 126. – Харків: ХНТУСГ. – 2012. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://khntusg.com.ua/files/sbornik/vestnik_126/34.pdf.

2. Ульяновченко О.В. Управління ресурсним потенціалом в аграрному секторі економіки: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора економ. наук: спец.08.00.03 «Економіка та управл. нац. госп.» / О.В.Ульянченко – К., 2008. – 38 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.lib.ua-ru.net/diss/cont/349569.html>.

3. Социально-экономический потенциал устойчивого развития: [учебник / под ред. Л.Г. Мельника, Л. Хенса]. – Сумы: ИТД «Университетская книга», 2007. – 1120 с.

4. Методика розрахунку рівня екологічної безпеки України: наказ від 02.03.2007 № 60 / Міністерство економіки України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.uazakon.com/documents/date_6s/pg_gewqwi/.

5. Царенко О.М. Управління якістю агропромислової продукції / О.М. Царенко, В.П. Руденко. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2006. – 431 с.